YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
5 päivänä lokakuuta 1994 *

Asiassa C-323/93,

jonka Ranskan Cour de cassation (kaupallinen jaosto) on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensiksi mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Société civile agricole du Centre d'insémination de la Crespelle

vastaan

Coopérative d'élevage et d'insémination artificielle du département de la Mayenne

ennakkoratkaisun ETY:n perustamissopimuksen 5 ja 86 artiklan, 90 artiklan 1 kohdan sekä 30 ja 36 artiklan samoin kuin puhdasrotuisista jalostusnaudoista 25 päivänä heinäkuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/504/ETY (EYVL L 206, s. 8) 2 artiklan ja puhdasrotuisten jalostusnautojen jalostustarkoituksiin hyväksymisestä 18 päivänä kesäkuuta 1987 annetun neuvoston direktiivin 87/328/ETY (EYVL L 167, s. 54) 4 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: jaostojen puheenjohtaja J. C. Moitinho de Almeida, joka hoitaa presidentin tehtäviä, jaostojen puheenjohtajat M. Diez de Velasco (esittelevä tuomari) ja D. A. O. Edward sekä tuomarit C. N. Kakouris, F. A. Schockweiler, F. Grévisse, M. Zuleeg, P. J. G. Kapteyn ja J. L. Murray,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

julkisasiamies: C. Gulmann,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, joita ovat esittäneet: .

- Société civile agricole du Centre d'insémination de la Crespelle, edustajinaan asianajajat J. Rouvière ja R. Cathala, Pariisi,

- Coopérative d'élevage et d'insémination artificielle du département de la Mayenne, edustajinaan asianajajat G. Lesourd ja D. Baudin, Pariisi,

- Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston ulkoasiainsihteeri H. Duchêne ja ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston ulkoasiain neuvonantaja C. de Salins,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja G. Marenco ja komission oikeudellisessa yksikössä toimiva kansallinen virkamies V. Melgar,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan suulliset huomautukset, joita ovat 23.3.1994 pidetyssä istunnossa esittäneet Société civile agricole du Centre d'insémination de la Crespelle, Coopérative d'élevage et d'insémination artificielle du département de la Mayenne, edustajanaan asianajaja Daniel Baudin ja tämän avustajana asianajaja Claude Paulmier, Pariisi, sekä Ranskan hallitus ja komissio,

kuultuaan julkisasiamiehen 4.5.1994 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ranskan Cour de cassation (kaupallinen jaosto) on esittänyt 15.6.1993 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 24.6.1993, ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä, jotka koskevat ETY:n perustamissopimuksen 5 ja 86

artiklan, 90 artiklan 1 kohdan sekä 30 ja 36 artiklan tulkintaa samoin kuin puhdasrotuisista jalostusnaudoista 25 päivänä heinäkuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/504/ETY (EYVL L 206, s. 8) ja puhdasrotuisten jalostusnautojen jalostustarkoituksiin hyväksymisestä 18 päivänä kesäkuuta 1987 annetun neuvoston direktiivin 87/328/ETY (EYVL L 167, s. 54) tulkintaa.

2 Nämä kysymykset on esitetty riita-asiassa, jossa asianosaisina ovat Société civile agricole du Centre d'insémination de la Crespelle (jäljempänä Crespellen asema) ja Coopérative d'élevage et d'insémination artificielle du département de la Mayenne (jäljempänä Mayennen osuuskunta).

3 Ranskassa eläinten keinosiemennystä säännellään erityisesti karjankasvatuksesta 28.12.1966 annetulla lailla n:o 66-1005 (JORF 1966, s. 11619). Kyseisen lain 5 pykälän ensimmäisen momentin mukaan keinosiemennysasemien toiminta on luvanvaraista. Kyseisessä säännöksessä tehdään ero siemennesteen tuotannosta ja toisaalta keinosiemennyksestä vastaavien asemien välillä, mutta siinä ei myöskään suljeta pois mahdollisuutta, että yksi asema harjoittaisi samanaikaisesti molemman tyyppistä toimintaa. Tuotantotoiminta koostuu urospuolisen siitoseläinkannan ylläpitämisestä, siitoseläinten testauksesta sekä siemennesteen keruusta, käsittelystä, säilyttämisestä ja luovutuksesta. Keinosiemennystoiminta puolestaan koostuu naaraspuolisten eläinten keinosiemennyksestä tai sen valvonnasta, jos sen suorittavat tähän valtuutetut karjankasvattajat.

4 Edellä mainitussa vuonna 1966 annetussa laissa säädetään lisäksi, että kukin keinosiemennysasema palvelee aluetta, jolla sillä on yksinomaiset toimivaltuudet (5 pykälän neljäs momentti). Jos tällainen alue annetaan maatalousosuuskunnan hoidettavaksi, tämän on hyväksyttävä palvelujen käyttäjiksi myös ne karjankasvattajat, jotka eivät ole osuuskunnan jäseniä (5 pykälän kuudes momentti).

5 Saman lain mukaan keinosiemennysasemat, jotka eivät samanaikaisesti toimi tuotantoasemina, hankkivat siitoseläimiä tai siemennestettä tavanomaisesti tuotantoasemilta, joiden kanssa ne ovat tehneet toimitussopimuksen. Keinosiemennysaseman toimialueelle sijoittautuneet karjankasvattajat voivat pyytää asemaa hankkimaan siemennestettä valitsemiltaan tuotantoasemilta (5 pykälän viides momentti), mutta käyttäjien on vastattava tällaisesta valinnastaan aiheutuvista lisäkustannuksista.

6 Manner-Ranskassa on nykyisin 51 hyväksyttyä keinosiemennysasemaa sekä 23 hyväksyttyä tuotantoasemaa, joista ainoastaan kolmella on lupa toimia myös keinosiemennysasemina. Kaikki Ranskan keinosiemennysasemat ovat maatalousosuuskuntia. Neljää lukuun ottamatta niistä kaikista on myös tullut liitännäisjäseniä Karjankasvatus- ja keinosiemennysalan maatalousosuuskuntien kansalliseen liittoon (UNCEIA), joka on ainoa yhteisö, johon kuuluu tuotanto- ja keinosiemennysasemia kaikkialta Ranskasta. Liiton sääntöjen 7 pykälän mukaan liittyminen UNCEIAan edellyttää jäseniltä sitoumusta käyttää yksinomaan sen palveluja. Toisaalta mainittujen sääntöjen 29 pykälässä määrätään, että UNCEIAn liittokokous tekee päätöksiä, jotka sitovat kaikkia liitännäisjäseniä, myös poissaolevia ja päätöksiä vastustavia.

7 Naudan siemennesteen tuonnista Ranskaan on määräyksiä 17.4.1969 tehdyssä maatalousministeriön päätöksessä (JORF 30.4.1969, s. 4349), sellaisena kuin se on muutettuna toisella, keinosiemennysasemien toimiluvista 24.1.1989 tehdyllä päätöksellä (JORF 31.1.1989, s. 1469). Viimeksi mainitun päätöksen 2 pykälän mukaan kuka tahansa jonkin jäsenvaltion kansalainen voi tuoda siemennestettä maahan vapaasti sillä edellytyksellä, että siemenneste on lähtöisin maatalousministeriön valikoimilta tuotantoasemilta ja että se on saatu sonneista, jotka täyttävät Ranskan ja yhteisön lainsäädännön mukaiset kotieläinjalostusta ja eläinten terveyttä koskevat vaatimukset. Mainitussa 2 pykälässä määrätään vielä, että kaikkien toisesta yhteisön jäsenvaltiosta lähtöisin olevia siemennesteitä maahan tuovien yksityisten taloudellisten toimijoiden on toimitettava siemennesteet hyväksytylle keinosiemennys- tai tuotantoasemalle. Yksityinen taloudellinen toimija voi perustaa maahan tuotujen siemennesteiden varaston valitsemalleen asemalle.

8 Yhteisön oikeudessa, direktiivin 77/504/ETY 2 artiklan toisessa luetelmakohdassa ja direktiivin 87/328/ETY 2 artiklan 1 kohdan toisessa luetelmakohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on huolehdittava, ettei kotieläinjalostuksen perusteilla kielletä, rajoiteta tai estetä yhteisön sisäistä puhdasrotuisten jalostusnautojen siemennesteen ja alkioiden kauppaa. Ensiksi mainitun direktiivin 3 artiklan mukaisesti neuvoston oli määrä antaa ennen 1.7.1980 yhteisön säännökset puhdasrotuisten jalostusnautojen hyväksymisestä siitokseen ja muun muassa näiden siemennesteen käytöstä, mikä toteutettiin direktiivillä 87/328/ETY.

9 Viimeksi mainitun direktiivin 4 artiklassa jäsenvaltiot velvoitetaan huolehtimaan, että yhteisön sisäiseen kauppaan tarkoitettu puhdasrotuisten sonnien siemenneste on kerätty, käsitelty ja varastoitu virallisesti hyväksytyllä keinosiemennysasemalla. Kyseisen direktiivin johdanto-osan neljännen ja

seitsemännen perustelukappaleen mukaan kaikenlaisen perimän huonontamisen välttämiseksi on tarpeen ainoastaan vaatia, että siemennesteiden tullessa muista jäsenvaltioista ne ovat lähtöisin niissä virallisesti hyväksytyiltä keinosiemennysasemilta.

10 Kyseistä säännöstöä on täydennetty kotieläinjalostusta ja polveutumista koskevista vaatimuksista puhdasrotuisten eläinten kaupassa ja direktiivien 77/504/ETY ja 90/425/ETY muuttamisesta 25 päivänä maaliskuuta 1991 annetulla neuvoston direktiivillä 91/174/ETY (EYVL L 85, s. 37).

11 Eläinten terveyttä koskevista vaatimuksista yhteisön sisäisessä naudansukuisten kotieläinten pakastetun siemennesteen kaupassa ja tuonnissa 14 päivänä kesäkuuta 1988 annetun neuvoston direktiivin 88/407/ETY (EYVL L 194, s. 10) 3 artiklassa täsmennetään vielä ne terveysvaatimukset, jotka yhteisön sisäiseen kauppaan hyväksyttävien siemenneste-erien on täytettävä. Kyseinen direktiivi on muutettu eläinlääkärin- ja kotieläinjalostustarkastuksista yhteisön sisäisessä tiettyjen elävien eläinten ja tuotteiden kaupassa sisämarkkinoiden toteuttamista varten 26 päivänä kesäkuuta 1990 annetulla neuvoston direktiivillä 90/425/ETY (EYVL L 224, s. 29).

12 Oikeudenkäyntiasiakirjoista ilmenee, että Crespellen asemalla on varastoitu naudan siemennesteitä ja sieltä käsin on harjoitettu keinosiemennystä osalla Mayennen departementin aluetta vuodesta 1961. Mayennen osuuskunta, jolla on ollut yksinoikeudet kyseisellä alueella vuodesta 1970, on haastanut Crespellen aseman Tribunal de grande instance de Rennesiin kyseisten oikeuksien rikkomisesta. Kyseinen tuomioistuin on 25.6.1991 antamallaan tuomiolla hyväksynyt kanteen. Cour d'appel de Rennesin pysytettyä kyseisen tuomion Crespellen asema on hakenut siihen muutosta kassaatiomenettelyssä väittäen, että Ranskan keinosiemennysasemien toimintajärjestelmä on tiettyjen perustamissopimuksen määräysten vastainen.

13 Epätietoisena siitä, miten yhteisön oikeutta olisi tulkittava, Ranskan Cour de cassation on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Estävätkö Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen 5 ja 86 artiklan sekä 90 artiklan 1 kohdan määräykset sen, että käsiteltävänä olevassa tapauksessa tarkoitetun kaltaisella kansallisella lainsäädännöllä perustetaan keinosiemennysasemia, joilla on yksinoikeus toiminnan harjoittamiseen jollakin rajatulla alueella, ja että kyseisissä säännöksissä kyseisille asemille myönnetään valtuudet laskuttaa lisäkustannuksis-

ta, jos sen alueen karjankasvattajat, jolla kyseisellä asemalla on yksinomainen toimivalta, pyytävät sitä hankkimaan siemennesteitä valitsemiltaan hyväksytyiltä tuotantoasemilta?

2) Ovatko saman perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan määräykset sekä puhdasrotuisista jalostusnaudoista 25 päivänä heinäkuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/504/ETY 2 artiklan ja puhdasrotuisten jalostusnautojen jalostustarkoituksiin hyväksymisestä 18 päivänä kesäkuuta 1987 annetun neuvoston direktiivin 87/328/ETY 4 artiklan säännökset esteenä käsiteltävänä olevassa tapauksessa tarkoitetun kaltaiselle kansalliselle säännöstölle, jossa yhteisön jäsenvaltiosta lähtöisin olevia siemennesteitä maahan tuovat taloudelliset toimijat velvoitetaan toimittamaan siemennesteet hyväksytylle keinosiemennys- tai tuotantoasemalle?"

Ensimmäinen kysymys

14 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin kysyy tosiasiallisesti kahta eri asiaa. Ensiksikin se haluaa tietää, onko perustamissopimuksen 5 ja 86 artiklaa sekä 90 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että niiden määräykset estävät jäsenvaltiota myöntämästä hyväksytyille nautojen keinosiemennysasemille tiettyjä yksinoikeuksia jollakin rajatulla alueella. Toiseksi se pyrkii selvittämään, estävätkö kyseiset määräykset sen, että jos hyväksytyn keinosiemennysaseman yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvalle alueelle sijoittautuneet karjankasvattajat pyytävät asemaa hankkimaan siemennestettä valitsemaltaan tuotantoasemalta, kyseinen keinosiemennysasema voi laskuttaa karjankasvattajia tällaisesta valinnasta mahdollisesti aiheutuvista lisäkustannuksista.

Ensimmäisen kysymyksen ensimmäinen osa

15 Kyseisten perustamissopimuksen määräysten osalta on aiheellista ensiksi huomauttaa, että 5 artiklassa jäsenvaltiot velvoitetaan täyttämään yhteisön oikeuteen perustuvat velvoitteensa lojaalisti. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tätä määräystä ei voida kuitenkaan soveltaa itsenäisesti, jos perustamissopimuksessa on kyseistä tilannetta koskeva erityismääräys, kuten asia tässä tapauksessa on (katso yhdistetyt asiat C-78/90–C-83/90, Compagnie commerciale de l'Ouest ym., tuomio 11.3.1992, Kok. 1992, s. I-1847, 19

kohta). Näin ollen asiaa on tarkasteltava perustamissopimuksen 90 artiklan 1 kohdan ja 86 artiklan perusteella.

16 Perustamissopimuksen 90 artiklan 1 kohdassa määrätään, että jäsenvaltiot eivät toteuta eivätkä pidä voimassa mitään toimenpidettä, joka koskee yrityksiä, joille jäsenvaltiot myöntävät erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia ja joka on ristiriidassa tämän sopimuksen ja etenkin sen 7 ja 85–94 artiklan määräysten kanssa.

17 Kun käsiteltävänä olevassa tapauksessa keinosiemennysasemien toiminta tehdään kansallisessa lainsäädännössä luvanvaraiseksi ja säädetään, että kukin asema palvelee tiettyä aluetta yksinoikeudella, asemille myönnetään siinä yksinoikeuksia. Koska kyseisille yrityksille perustetaan tällä tavoin kyseisillä kansallisilla säännöksillä joukko rinnakkaisia monopoliasemia, jotka ovat alueellisesti rajattuja mutta jotka yhdessä kattavat jäsenvaltion koko alueen, niille luodaan kyseisillä kansallisilla säännöksillä perustamissopimuksen 86 artiklassa tarkoitettu määräävä asema yhteismarkkinoiden merkittävällä osalla.

18 Pelkästään se, että yritykselle luodaan määräävä asema myöntämällä sille perustamissopimuksen 90 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu yksinoikeus, ei sinänsä ole ristiriidassa perustamissopimuksen 86 artiklan kanssa. Jäsenvaltio rikkoo kyseisiin määräyksiin sisältyviä kieltoja vasta, jos kyseinen yritys syyllistyy määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön pelkästään käyttämällä sille myönnettyä yksinoikeutta (katso asia C-41/90, Hoefner ja Elser, tuomio 23.4.1991, Kok. 1991, s. I-1979, 29 kohta sekä viimeisimpänä tapauksena asia C-179/90, Merci convenzionali Porto di Genova, tuomio 10.12.1991, Kok. 1991, s. I-5889, 17 kohta).

19 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa väitetty väärinkäyttö on ollut sitä, että keinosiemennysasemat ovat perineet kohtuuttomia hintoja.

20 Näin ollen on aiheellista tarkastella, onko tällainen väärinkäytöksi väitetty menettely johtunut suoraan kyseisestä laista. Tältä osin on todettava, että laissa mahdollistetaan ainoastaan se, että keinosiemennysasemat voivat vaatia karjankasvattajilta, jotka pyytävät niitä hankkimaan siemennesteitä muilta tuotantoasemilta, maksua kyseisestä valinnastaan aiheutuvista lisäkustannuksista.

21 Vaikka tällaisessa säännöksessä kyseisten kustannusten määrän vahvistaminen jätetään keinosiemennysasemien tehtäväksi, nämä eivät joudu kyseisen säännöksen vuoksi vaatimaan kustannuksista suhteettomia korvauksia ja siten väärinkäyttämään määräävää markkina-asemaansa.

22 Näin ollen kysymyksen tähän osaan on vastattava, että perustamissopimuksen 86 artiklan ja 90 artiklan 1 kohdan määräykset eivät estä jäsenvaltiota myöntämästä hyväksytyille nautojen keinosiemennysasemille tiettyjä yksinoikeuksia jollakin rajatulla alueella.

Ensimmäisen kysymyksen toinen osa

23 Karjankasvatuksesta 28.12.1966 annetun Ranskan lain n:o 66-1005 5 pykälän viidennessä momentissa säädetään, että keinosiemennysaseman toimialueelle sijoittautuneet karjankasvattajat voivat pyytää asemaa hankkimaan siemennestettä valitsemiltaan tuotantoasemilta ja että käyttäjien on vastattava tällaisesta valinnastaan aiheutuvista lisäkustannuksista.

24 Perustamissopimuksen 86 artiklassa kielletään se, että asemat harjoittaessaan itsenäisesti taloudellista toimintaansa väärinkäyttäisivät määräävää markkina-asemaansa.

25 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, kysymys on määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä, jos yritys, jolla on hallinnollinen monopoliasema, perii palveluistaan maksuja, jotka ovat suhteettomia palvelun taloudelliseen arvoon nähden (katso asia 26/75, General Motors v. komissio, tuomio 13.11.1975, Kok. 1975, s. 1367, 12 kohta ja asia 226/84, British Leyland v. komissio, tuomio 11.11. 1986, Kok. 1986, s. 3263, 27 kohta).

26 Hyväksytyt asemat väärinkäyttäisivät määräävää markkina-asemaansa myös, jos ne velvoittaisivat käyttäjät vastaamaan kustannuksista, jotka ovat suurempia kuin ne lisäkustannukset, jotka tosiasiallisesti aiheutuvat käyttäjän pyynnöstä toisesta jäsenvaltiosta tuodun siemennesteen hankkimisesta ja sen säilyttämisestä keinosiemennyksen suorittamiseen asti.

27 Edellä esitetystä seuraa, että perustamissopimuksen 86 artiklaa on tulkittava siten, että sen määräykset eivät estä keinosiemennysasemia, jotka ovat saaneet yksinomaiset toimivaltuudet jollakin rajatulla alueella, velvoittamasta käyttäjiä, jotka pyytävät niitä hankkimaan siemennestettä muiden jäsenvaltioiden tuotantoasemilta, vastaamaan lisäkustannuksista sillä edellytyksellä, että

kyseiset lisäkustannukset ovat tosiasiallisesti aiheutuneet keinosiemennysasemille kyseisten käyttäjien pyynnön noudattamisesta.

Toinen kysymys

28 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toiseen, perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan ja direktiivien 77/504/ETY ja 87/328/ETY tulkintaa koskevaan kysymykseen vastaamiseksi on aiheellista palauttaa mieliin, että kuten yhteisöjen tuomioistuin on vakiintuneessa oikeuskäytännössään asian ratkaissut (katso ensisijaisesti asia 8/74, Dassonville, tuomio 11.7.1974, Kok. 1974, s. 837), määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavina toimenpiteinä on pidettävä kaikkia kauppaa koskevia jäsenvaltioiden säädöksiä, jotka voivat tosiasiallisesti tai mahdollisesti rajoittaa yhteisön sisäistä kauppaa suoraan tai välillisesti.

29 Jäsenvaltion säännöstö, jossa yksityiset taloudelliset toimijat, jotka tuovat sen alueelle toisesta jäsenvaltiosta lähtöisin olevia naudan siemenneste-eriä, velvoitetaan luovuttamaan kyseiset erät tiettyä hintaa vastaan hyväksytylle asemalle, jolle on myönnetty yksinoikeus siemennesteen varastointiin ja keinosiemennykseen, muodostaa tällaisen tuonnin rajoituksen. Koska kyseistä vaatimusta sovelletaan tuontia välittömästi seuraavassa vaiheessa ja koska siitä aiheutuu tuojille taloudellinen rasitus, se on omiaan rajoittamaan tuonnin määrää.

30 Perustamissopimuksen 36 artiklassa määrätään, että tuonnin, viennin tai kauttakuljetuksen rajoituksia koskevasta kiellosta voidaan poiketa, jos tällaiset toimenpiteet ovat perusteltuja erityisesti ihmisten tai eläinten terveyden suojelemiseksi (katso asia 35/76, Simmenthal, tuomio 15.12.1976, Kok. 1976, s. 1871, 18 kohta).

31 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on kuitenkin niin, että kun ETY:n perustamissopimuksen 100 artiklan mukaisesti annetuissa yhteisön direktiiveissä säädetään muun muassa eläinten ja ihmisten terveyden suojelemiseksi tarvittavien toimenpiteiden yhdenmukaistamisesta ja toteutetaan yhteisön menettelyjä niiden noudattamisen valvomiseksi, 36 artiklaan vetoaminen ei ole enää perusteltua, koska asianmukainen valvonta ja suojatoimenpiteet on vastedes toteutettava yhdenmukaistamisesta annetussa direktiivissä säädetyllä tavalla (katso asia 5/77, Tedeschi v. Denkavit, tuomio 5.10.1977, Kok. 1977, s. 1555, 35 kohta; asia 148/78, Ratti, tuomio 5.4.1979, Kok. 1979, s.

1629, 36 kohta; asia 251/78, Denkavit, tuomio 8.11.1979, Kok. 1979, s. 3369, 14 kohta ja asia 190/87, Moormann, tuomio 20.9.1988, Kok. 1988, s. 4689, 10 kohta).

32 Kyseiseen oikeuskäytäntöön tukeutuen Ranskan hallitus perustelee säännöstöään tarpeella parantaa nautakarjan perintötekijöitä sekä toisaalta terveydellisillä näkökohdilla.

33 Nautakarjan perintötekijöiden parantamiseen liittyvien perusteiden osalta on aiheellista palauttaa mieliin, että direktiivin 87/328/ETY, jonka tarkoituksena on kotieläinjalostukseen liittyvien esteiden poistaminen yhteisön sisäisestä naudan siemennesteen kaupasta, 2 artiklan 1 kohdassa jäsenvaltiot velvoitetaan poistamaan kaikki muista jäsenvaltioista lähtöisin olevan naudan siemennesteen tuonnin ja jäsenvaltioiden alueella käyttämisen esteet saman direktiivin 4 artiklassa säädetyin edellytyksin (katso tämän tuomion 9 kohta). Toisaalta direktiivin 91/174/ETY 2 artiklassa säädetään, ettei puhdasrotuisten eläinten siemennesteen kaupan pitämistä saa kieltää, rajoittaa tai estää polveutumiseen liittyvin perustein. Kyseisistä säännöksistä seuraa, että kotieläinjalostusta ja polveutumista koskevat vaatimukset on yhteisön tasolla täydellisesti yhdenmukaistettu.

34 Mitä terveydellisiin näkökohtiin tulee, niistä säädetään direktiivissä 88/407/ETY, jota sen 1 artiklan mukaan sovelletaan kolmansista maista lähtöisin olevan nautaeläinten pakastetun siemennesteen yhteisön sisäiseen kauppaan ja tuontiin. Direktiivin 3 artiklassa ja liitteessä C, joissa vahvistetaan yhteisön sisäiseen naudan siemennesteen kauppaan sovellettavat yleiset edellytykset, on kuitenkin täsmällisiä säännöksiä tai määräyksiä ainoastaan siemennesteen keräämisestä ja käsittelystä lähettävässä jäsenvaltiossa sekä sen kuljetuksesta määrävaltioon. Näin ollen direktiivissä ei ole lainkaan säännöksiä siemennesteen varastoinnista tai sen käytöstä määrävaltiossa.

35 Edellä esitetystä ilmenee, ettei yhteisön sisäistä naudan siemennesteen kauppaa koskevia terveysvaatimuksia ole vielä yhteisön tasolla täysin yhdenmukaistettu siemennesteen määrävaltion osalta. Näin ollen jäsenvaltiot voivat perustellusti vedota terveydellisiin syihin naudan siemennesteen vapaan liikkuvuuden estämiseksi, kunhan yhteisön sisäisen kaupan rajoitukset ovat asianmukaisessa suhteessa tavoitteeseen, johon niillä pyritään.

36 Sen varmistamiseksi, että kyseisen säännöstön yhteisön sisäistä kauppaa rajoittavat vaikutukset eivät ole laajempia kuin asetetun tavoitteen saavuttamiseksi on tarpeen, on tutkittava, ovatko kyseiset vaikutukset välittömiä,

välillisiä vai pelkästään hypoteettisia ja vaikeuttavatko ne enemmän maahan tuotujen tuotteiden kuin kotimaisten tuotteiden kaupan pitämistä (katso asia C-169/91, B & Q, tuomio 16.12.1992, Kok. 1992, s. I-6635, 15 kohta).

37 Tältä osin on aiheellista palauttaa mieliin, että Ranskassa 24.1.1989 tehdyn päätöksen 2 pykälän 3 momentissa määrätään varastointivelvoitteesta hyväksytyillä asemilla ainoastaan maahan tuodun siemennesteen osalta. Niiden selvitysten mukaan, jotka Ranskan hallitus on antanut asian suullisen käsittelyn aikana ilman, että muut menettelyn osapuolet ovat niitä kiistäneet, myös Ranskan alueella tuotettua siemennestettä koskee kuitenkin samanlainen, keinosiemennysasemien monopoliasemasta johtuva velvoite, koska ainoastaan kyseisillä asemilla on lupa tuottaa ja varastoida siemennestettä Ranskassa.

38 Siemennesteen varastointivelvoitteen käytännön vaikutusten osalta ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että vaikka kyseistä rajoitusta sovelletaan erotuksetta sekä kotimaisiin että maahan tuotuihin tuotteisiin, sillä voidaan silti saattaa maahan tuodut tuotteet kotimaista tuotantoa epäedullisempaan asemaan. Koska käsiteltävänä olevassa tapauksessa kansallisessa lainsäädännössä ei ole säännöksiä varastoinnissa sovellettavista ehdoista eikä etenkään hinnasta, joka tuojan on maksettava hyväksytylle asemalle, ja koska kyseinen hinta vahvistetaan yleensä kiinteäksi, mitkään säännökset eivät estä hyväksyttyjä asemia soveltamasta yksityisten maahan tuoman siemennesteen varastointiin kohtuuttomia ehtoja.

39 Kansallisen tuomioistuimen asiana on arvioida asiaan liittyviä tosiseikkoja koskevan arvionsa yhteydessä, liittyykö hyväksyttyjen asemien toimintaan käytännössä siemennesteen varastoinnissa sovellettujen ehtojen osalta maahan tuotuun tuotteeseen kohdistuvaa syrjintää.

40 Näin ollen toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan määräyksiä yhdessä tarkasteltuina samoin kuin puhdasrotuisista jalostusnaudoista 25 päivänä heinäkuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/504/ETY 2 artiklan ja puhdasrotuisten jalostusnautojen jalostustarkoituksiin hyväksymisestä 18 päivänä kesäkuuta 1987 annetun neuvoston direktiivin 87/328/ETY 4 artiklan säännöksiä on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä sellaiselle kansalliselle säännöstölle, jossa yhteisön jäsenvaltiosta lähtöisin olevia siemennesteitä maahan tuovat taloudelliset toimijat velvoitetaan toimittamaan kyseiset siemennesteet hyväksytylle keinosiemennys- tai tuotantoasemalle.

Oikeudenkäyntikulut

41 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Ranskan hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Ranskan Cour de cassationin 15.6.1993 tekemällään päätöksellä sille esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **ETY:n perustamissopimuksen 90 artiklan 1 kohdan ja 86 artiklan määräykset eivät estä jäsenvaltiota myöntämästä hyväksytyille nautojen keinosiemennysasemille tiettyjä yksinoikeuksia jollakin rajatulla alueella.**

2) **Perustamissopimuksen 86 artiklaa on tulkittava siten, että sen määräykset eivät estä keinosiemennysasemia, jotka ovat saaneet yksinomaiset toimivaltuudet jollakin rajatulla alueella, velvoittamasta käyttäjiä, jotka pyytävät niitä hankkimaan siemennestettä muiden jäsenvaltioiden tuotantoasemilta, vastaamaan lisäkustannuksista sillä edellytyksellä, että kyseiset lisäkustannukset ovat tosiasiallisesti aiheutuneet keinosiemennysasemille kyseisten käyttäjien pyynnön noudattamisesta.**

3) **Perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan määräyksiä yhdessä tarkasteltuina samoin kuin puhdasrotuisista jalostusnaudoista 25 päivänä heinäkuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/504/ETY 2 artiklan ja puhdasrotuisten jalostusnautojen jalostustarkoituksiin hyväksymisestä 18 päivänä kesäkuuta 1987 annetun neuvoston direktiivin 87/328/ETY 4 artiklan säännöksiä on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä sellaiselle kansalliselle säännöstölle, jossa yhteisön jäsenvaltiosta lähtöisin olevia siemennesteitä maahan tuovat taloudelliset toimijat velvoitetaan toimittamaan kyseiset siemennesteet hyväksytylle keinosiemennys- tai tuotantoasemalle.**

Moitinho de Almeida Diez de Velasco Edward

Kakouris Schockweiler Grévisse

Zuleeg Kapteyn Murray

Julistettiin Luxemburgissa 5 päivänä lokakuuta 1994.

R. Grass
kirjaaja

J. C. Moitinho de Almeida
presidentin tehtäviä hoitava kolmannen ja viidennen jaoston puheenjohtaja